

Beredskab for forebyggelse af radikalisering og ekstremisme

- Marts 2024 -

Indledning

Hele Danmark skal stå sammen i kampen mod ekstremisme. Vi skal som samfund og kommune vise, at vores måde at leve på – med demokrati og frihedsrettigheder – overvinder ekstremisme og anti-demokratiske kræfter. Alle har et medansvar for trivsel og tryghed i vores fælles samfund.

Arbejdet med at forebygge radikaliserings og ekstremisme kan regeringen og kommunerne ikke løfte alene. Det forudsætter et tæt samarbejde med kommunens myndighedsaktører, med civilsamfundet, forældre og familier. Vi skal række ud til dem, der er på vej ud ad en forkert sti. Vi skal give dem et tilbud om en vej tilbage til vores samfund.

Formålet med denne beredskabsplan er derfor at sikre forebyggelse, tidlig opsporing og håndtering mod radikaliserings og ekstremisme.

Forebyggelse af ekstremisme handler ikke kun om at forhindre terror men har også et bredere samfundsmæssigt sigte om at bidrage til sammenhængskraft, medborgerskab, tryghed mv. Det er utrygt og potentielt skadeligt for samfundet og for den enkelte, når ekstremisme fører til, at et menneske vender samfundet ryggen.

Denne beredskabsplan skal bidrage til at forebygge og dæmme op for ekstremistiske miljøers negative indflydelse i Hedensted Kommune og håndtere de konkrete bekymringer for ekstremisme, hvor der er et forebyggelsesperspektiv. Herudover så skal beredskabsplanen bidrage til at fremme de fællesskabsindsatser og den demokratiske deltagelse, der styrker modstandskraften som et værn mod ekstremisme.

Vi kender ikke det fulde omfang af disse udfordringer i Hedensted Kommune, men de synes umiddelbart ikke at være store. Dette betyder dog ikke, at radikaliserings og ekstremisme ikke skal tages alvorligt. Erfaringer nationalt tyder på, at rekrutteringen til den ekstremistiske miljøer og radikaliserings ofte sker i det skjulte.

Der skal i denne forbindelse også være fokus på, at der nationalt set er udfordringer med borgere, som har en kombination af svær psykisk sygdom og social isolation, og som fx søger identitet og fællesskaber i ekstremistiske fora.

Vi ønsker med beredskabsplanen at skabe en fælles forståelse for problemfeltet samt understøtte, at forebyggelse og indsats på området løses i smidigt samarbejde på tværs af kerneområder, afdelinger og teams i Hedensted Kommune.

Beredskabsplanen udspringer af Barnets lov og er forankret på tværs af lovgivninger og kobler sig desuden på Ungestrategien i Hedensted Kommune. Derudover bygger beredskabsplanen på grundtankerne i forebyggelsestænkningen i den kriminalpræventive strategi, hvor vi på en og samme tid har fokus på både den specifikke indsats og tilbud til den enkelte borger samtidig med, at vi sikrer, at der eksisterer et stærkt og alment område, som i sig selv har værdi.

Beredskabsplanen skal revideres løbende efter behov dog som minimum hvert fjerde år.

Lovgrundlag

Udfordringerne fra ekstremisme er langt bredere end det, der er relateret til vold, terrorisme og andre kriminelle handlinger. Ekstremisme er også til skade for menneskers sociale trivsel og demokratiske dannelse og for samfundet som helhed. Her har kommunerne og andre samfundsaktører et vigtigt ansvar for at forebygge, og der findes en bred vifte af love og bestemmelser, som er relevante i denne indsats.

I Lov om Social Service fremgår,

§ 11

Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge en indsats, der sikrer sammenhæng mellem kommunens generelle og forebyggende arbejde og den målrettede indsats over for børn og unge med behov for særlig støtte.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal som led i det tidlige forebyggende arbejde sørge for, at forældre med børn og unge eller andre, der faktisk sørger for et barn eller en ung, kan få en gratis familieorienteret rådgivning til løsning af vanskeligheder i familien. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til ved opsøgende arbejde at tilbyde denne rådgivning til enhver, som på grund af særlige forhold må antages at have behov for det. Tilbuddet om rådgivning skal også omfatte vordende forældre. Såvel forældre som børn og unge, der alene søger rådgivning, skal kunne modtage denne anonymt og som et åbent tilbud.

§12 b

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at personer over 18 år har mulighed for at få gratis, målrettet rådgivning i henhold til § 10, hvis de henvender sig, fordi de er i risiko for at blive radikaliserede eller de ønsker hjælp til at forlade et ekstremistisk miljø. Tilbuddet om rådgivning kan omfatte opsøgende arbejde.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan som led i tilrettelæggelse af den målrettede rådgivning efter stk. 1 etablere kontaktperson- eller mentorordninger.

Retsplejelovens giver i denne forbindelse muligheder for udveksling af oplysninger i det forebyggende arbejde. Bekymringer om personers mulige risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv vurderes som udgangspunkt i de regionale infohuse, hvor politi, kommuner, Kriminalforsorgen, sundhedsregionerne og andre myndigheder har mulighed for at udveksle oplysninger og sammen vurdere personens risiko, og, hvor det er relevant, også personens behov og ressourcer. Formålet er at afgøre, om bekymringen er velbegrundet samt i de relevante tilfælde også at skabe et grundlag for tilrettelæggelse af tilbud eller foranstaltninger, der kan hjælpe borgeren til at holde sig fri af risikoadfærd.

[Læs mere om infohusene her.](#)

Bekymringer om ekstremisme tilgår infohusene på mange forskellige måder. Det kan blandt andet være den sociale underretningspligt efter Barnets Lov §§ 133 og 135.

[Læs mere om underretningspligten og henvendelse ved bekymring om ekstremisme.](#)

Når det gælder myndighedernes mulighed for at vurdere bekymringen og udveksle oplysninger om den enkelte borger, er retsplejelovens § 115 af afgørende betydning. Bestemmelsen lyder:

"Politiet kan videregive oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold til andre myndigheder, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til

1) det kriminalitetsforebyggende samarbejde (SSP-samarbejdet),

2) politiets samarbejde med de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien som led i indsatsen over for socialt udsatte personer (PSP-samarbejdet) eller

3) samarbejdet mellem kriminalforsorgen, de sociale myndigheder og politiet (KSP-samarbejdet) som led i indsatsen over for

a) dømte, der løslades fra institutioner under kriminalforsorgen,

b) dømte under 18 år, der løslades fra institutioner m.v. uden for kriminalforsorgen, hvor de er anbragt i henhold til § 78, stk. 2, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v., og

c) personer, der løslades fra varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70, hvis de skønnes at være radikaliserede eller i risiko for at blive det.

Stk. 2. I samme omfang som nævnt i stk.1 kan en myndighed videregive oplysninger om enkeltpersoner til politiet og andre myndigheder, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1. Oplysningerne må i forbindelse med de nævnte former for samarbejde ikke videregives med henblik på efterforskning af straffesager.

Stk. 3. Inddrages selvejende institutioner, der løser opgaver for det offentlige inden for social-, undervisnings- og beskæftigelsesområdet eller social- og behandlingspsykiatrien, i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, kan der i samme omfang som nævnt i stk. 1 og 2 udveksles oplysninger mellem myndighederne og institutionerne.

Stk. 4. De myndigheder og institutioner, der indgår i de former for samarbejde, som er nævnt i stk. 1, er ikke forpligtet til at videregive oplysninger efter stk. 1-3.”

Retsplejeloven suppleres af lovgivningen om databeskyttelse, det vil sige EU's generelle forordning om databeskyttelse (GDPR) samt den danske databeskyttelseslov.

Vision

I Hedensted Kommune ønsker vi, at alle kommunens borgere er del af meningsfulde og forpligtende fællesskaber. Vi ønsker derfor at understøtte, at ingen afskæres fra fællesskaberne i lokalsamfund, på skoler, uddannelsesinstitutioner, arbejdspladser eller i andre sammenhænge på grund af negativ social kontrol og/eller æresrelaterede konflikter.

Endvidere ønsker vi, at smidige og effektive processer med god kommunikation kendetegner samarbejdet på tværs af den samlede kommunale organisation, også når det gælder borgere, som er i fare for rekruttering til ekstremistiske miljøer og radikalisering.

Modstandskraft, medborgerskab og kritiske kompetencer er et mål i sig selv i et demokratisk samfund men er også et værn mod ekstremisme.

Målsætningen med denne beredskabsplan er derfor også at understøtte borgernes aktive kompetencer til medborgerskab og forbygge, at borgere kommer i risiko for at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv.

Dette sker gennem fokus på fire grupper, som tilsammen udgør et helhedsorienteret fokus i forebyggelsen af ekstremisme:

1. **Samfundsniveau:** Unge, forældre, voksne og aktører i civilsamfundet, der kan medvirke til at opbygge modstandskraft mod ekstremisme
2. **Gruppeniveau:** Lokale fællesskaber og grupper præget af frustrationer
3. **Individniveau:** Individuer, der færdes i ekstremistiske miljøer eller viser konkrete bekymringstegn på ekstremisme
4. **Professionelle:** Fagpersoner med kontakt til sårbare borgere

Denne beredskabsplan giver generel information og viden om rekrutteringen til ekstremistiske miljøer og radikaliserings og skal fungere som et baggrundsmateriale til ledere og medarbejdere, og den skal fungere som et værktøj til, hvordan vi gør.

Samtidig så skal beredskabsplanen sikre en sammenhængende indsats, der støtter op om den enkelte borgers mulighed for ud fra eget perspektiv at skabe et meningsfyldt liv.

Begrebsafklaring

Ekstremisme defineres i den nationale handlingsplan fra 2016 på denne måde: *”Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med”*.

Ekstremistiske miljøer og ideer er endvidere ofte karakteriseret ved:

- Manglende respekt for andre menneskers frihed og rettigheder.
- Manglende respekt for institutioner og beslutningsprocesser i det repræsentative demokrati.
- Forenkede verdensopfattelser og fjendebilleder, hvor bestemte grupper eller samfundsforhold ses som truende.
- Lukkethed og fokus på et opfattet modsætningsforhold mellem 'os' og 'dem'.

Ekstremisme er et fænomen under løbende forandring og kommer til udtryk på mange forskellige måder. For eksempel ved at emner som migration, globalisering, væbnede konflikter, klima, biodiversitet, dyrevelfærd, kønsidentiteter m.v. behandles på nye måder eller tages op i nye sammenhænge, hvor man – implicit eller eksplicit – søger at legitimere vold og andre kriminelle handlinger.

Radikalisering defineres i den nationale handlingsplan fra 2016 på denne måde *”Radikalisering betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi”*.

Termen *”radikalisering”* er omdiskuteret. I forskningen går man i stigende grad bort fra at benytte termen, men taler for eksempel om *”pathways”* eller *”veje ind og ud af ekstremisme”*.

Både erfaring og forskning viser, at alle individers og gruppers veje til ekstremisme er forskellige og typisk foregår i et komplekst samspil mellem faktorer på samfunds-, gruppe- og individniveau.

Tegn på Ekstremisme og radikalisering

Tegnene på, at en person er ved at blive radikaliseret, er ofte de samme, som vi ser ved mistrivsel. Derudover kan der være andre tegn, der er med til at tegne billedet af en person, der er i en radikaliseringsproces. Dette kan for eksempel ses ved

- at en person ønsker at signalere holdninger og budskaber ved at benytte sig af totalitære symboler, for eksempel ved sin påklædning, tatoveringer og plakater.
- at en person giver udtryk for konspirationsteorier, simple fjendebilleder, had mod bestemte grupper.
- at en person opsøger hjemmesider, litteratur og film med voldelige eller ekstreme budskaber.
- at en person argumenterer for, at det under visse omstændigheder er i orden at anvende vold for at ændre ting i samfundet.
- at en person forlader hidtidige fritidsinteresser og venskaber og i stedet får dækket deres behov for samvær, identitet m.v. i et fællesskab, der udviser nogle af de ovennævnte tegn.
- at en gruppe personer udviser et eller flere bekymringstegn, er ikke nødvendigvis ensbetydende med, at der er tale om radikalisering eller ekstremisme, men det kan være en anledning til at tage en snak med personerne, om baggrunden til denne ændring, da dette ofte er tegn på mistrivsel.

Organisering

Det ledelsesmæssige ansvar ligger hos den SSP Styregruppen, hvor de forskellige ansvarsområder er repræsenterede. SSP Styregruppen har ansvaret for forankring og revidering af denne beredskabsplan. Planen skal næste gang revideres i 2027.

Understøttende indsatser i kommunen

Der er særlige opmærksomhedspunkter i forhold til **børn og unge under 18 år**. Når man som fagperson sidder med mistanke, bekymring eller viden om, at et barn under 18 år er i fare for rekruttering til ekstremistiske miljøer og radikalisering, er der særlige regler, der træder i kraft. Der skal jf. Barnets Lov § 135 ske en underretning til myndighedsforvaltningen.

Hedensted Kommune har således efter Barnets Lov et ansvar for at sikre børns og unges trivsel og udvikling. Kommunen har efter Lov om Social Service dog også et ansvar for at afhjælpe særlige sociale problemer hos voksne. Dette vil i nogle tilfælde indebære, at kommunen iværksætter tiltag for at forebygge eller afhjælpe de negative konsekvenser af ekstremisme.

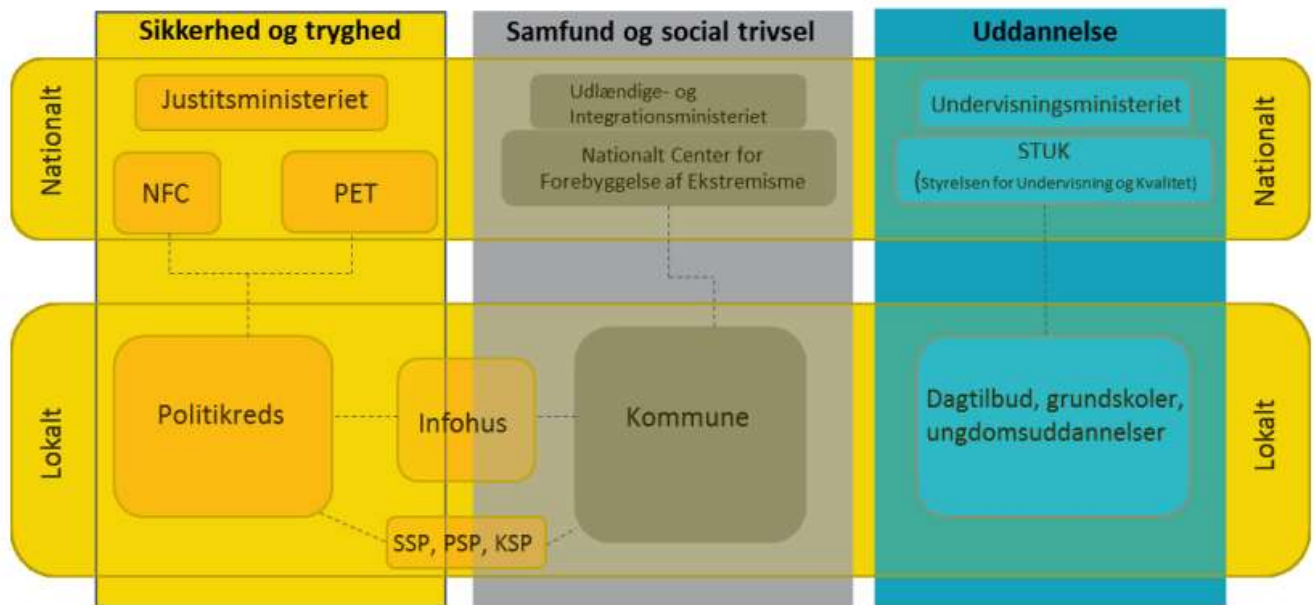
Vi kan som kommune også anvende andre lovgivninger for at hjælpe den enkelte borger, navnlig Lov om en Aktiv Beskæftigelsesindsats.

Hedensted Kommune har desuden ansvaret for den brede, opbyggende indsats i dagtilbud og skoler, blandt andet i kraft af folke- og friskolelovgivningens krav om, at skolen skal forberede eleverne til et samfund med frihed og folkestyre.

Herudover så er der i Danmark gennem flere år opbygget et solidt samarbejde på tværs af myndigheder for at forebygge de negative konsekvenser af ekstremisme – fra terror, vold og andre ulovligheder til social mistrivsel. Samarbejdet involverer i et vist omfang også civile aktører og foregår på både lokalt, regionalt og nationalt plan.

Infohusene er i denne sammenhæng et kriminalpræventivt samarbejdsforum, hvor de centrale aktører er tovholdere fra politi og kommune, der arbejder med forebyggelse af kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv. Derudover indgår også Kriminalforsorgen, psykiatrien og andre relevante myndigheder i samarbejdet.

Oversigt over væsentlige aktører involveret i arbejdet med at forebygge og bekæmpe radikalisering i Danmark

Kilde: Den nationale handlingsplan fra 2016 for forebyggelse og bekæmpelse af ekstremisme og radikaliserings.

Der er herudover udarbejdet en egentlig model for samarbejdet i infohusene for at sikre den fortsatte udvikling og forankring. Modellen er udarbejdet i tæt samarbejde mellem Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme, Politiets Efterretningstjenestes Forebyggelsescenter og Rigspolitiet.

Infohusene består af to elementer:

- Der er etableret et **infohus netværk** i hver af landets 12 politikredse. Her kan politi, kommunerne i regionen samt andre aktører – herunder også nationale aktører – udveksle viden og drøfte bekymrende tendenser på et generelt niveau.
- Der er for hver kommune etableret et **infohus kommune**, som er et samarbejdsforum mellem en borgers bopælskommune og den relevante politikreds. Infohus kommune samles, når der er bekymring for, om en borger er i risiko for over tid at begå kriminelle handlinger med ekstremistisk motiv. Det overordnede formål er at vurdere bekymringen på tværs af kommune og politi og andre relevante myndigheder. De respektive myndigheder iværksætter efterfølgende foranstaltninger og tiltag i eget regi. Der træffes derfor ikke myndighedsbeslutninger i infohus kommune.

Infohus kommune etableres således ad hoc ved en konkret bekymring. Denne kan for eksempel være indkommet fra en borger via Hotline mod radikaliserings, kommunen eller politiet. Drøftelsen i infohus kommune sker inden for rammerne af retsplejelovens muligheder for at udveksle personoplysninger for at forebygge kriminelle handlinger.

Generel forebyggelse hos børn og unge

Den generelle forebyggelse handler om at klæde børnene og de unge på med viden om ungdomsliv og rettigheder. Dette sker bl.a. gennem målene Hedensted Kommunes Ungestrategi om at arbejde for attraktive og meningsfulde ungemiljøer på tværs af kommune, tid og sted og i samarbejde med lokalsamfund og fritidsforeninger og derigennem styrke unges mulighed for demokratisk deltagelse og inddrage deres stemme i skabelsen af attraktive og meningsfulde ungemiljøer og fællesskaber.

Herudover så er det med Børn & Unge politikken og Ungestrategien et mål at styrke det tværfaglige fokus for de unge, der ikke af sig selv opsøger fællesskabet og mulighederne i børn og ungemiljøerne og styrke den fælles opgave med at skabe sunde børn og ungemiljøer og meningsfulde fællesskaber i lokalsamfundet.

Der skal i denne forbindelse være støtte og hjælp til de børn og unge, der har brug for ekstra hjælp til at være en del af de brede almene fællesskaber og ungemiljøer.

I metodehæftet er der inspiration til skoler i form af undervisningsmateriale, der er målrettet udskoling og